

O tym, jak "rozprawić się" z wyzwaniami współczesnego świata, czyli jak napisać rozprawkę.

Autorka: Joanna Kostrzewa

Przedmiot: język polski

Klasa: VII

Opis scenariusza: Uczniowie i uczennice podczas lekcji dowiedzą się do czego służy rozprawka, jak jest zbudowana, jakiego słownictwa używać w tej formie wypowiedzi pisemnej, aby uzasadnić swoje stanowisko. Poprzez analizę informacji o Celach Zrównoważonego Rozwoju młodzież dyskutuje o wyzwaniach współczesnego świata.

Zagadnienia: zrównoważony rozwój, różnorodność i stosunki kulturowe

Liczba godzin: 2 x 45 minut

Pytanie kluczowe: *Jakie są globalne wyzwania współczesnego świata?*

Cele zajęć:

- dowiesz się, jak napisać rozprawkę, by uzasadniać swoje stanowisko
- dowiesz się, czym są cele zrównoważonego rozwoju oraz w jaki sposób możesz przyczynić się do zrównoważonego i trwałego rozwoju świata

Kryteria sukcesu/ Kryteria nauczania/NaCoBeZU:

- piszesz rozprawkę zgodnie z kryteriami
- wypowiadasz się na temat tego, czym są cele zrównoważonego rozwoju i jakie zadania dla ludzi wiążą się z realizacją poszczególnych celów

Związek z podstawą programową:

III 1.1, 1.2, 1.3

III 2.1, 2.2

Metody:

- miniwykład
- odwrócona lekcja

- burza pomysłów

Formy pracy:

- praca w parach
- praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

- załącznik nr.1 – przykładowa rozprawka
- załącznik nr. 2 – kryteria sukcesu do rozprawki

LEKCJA PIERWSZA

Wprowadzenie

1. Po podaniu uczennicom/ uczniom celów lekcji i sprawdzeniu ich zrozumienia poproś ich o to, aby w parach odpowiedzieli na pytanie kluczowe. Daj młodzieży czas na rozmowę w parach. Po tym, jak odpowiedzi zostaną ustalone, poproś młodzież o to, by się nimi podzieliła. (5 minut)

Praca właściwa

2. Zadaj uczennicom/ uczniom pytania, do czego służy rozprawka, kiedy się ją wykorzystuje, dlaczego mają się uczyć ją tworzyć. W trakcie dyskusji z młodzieżą nawiąż do tego, że na przykład prace naukowe (które może potem będą tworzyć jako studenci czy naukowcy) mają formę rozprawki/rozprawy, ale przede wszystkim umiejętność argumentowania jest niezbędna w codziennych dyskusjach, by nie przerodziły się one w kłótnie. Wyjaśnij uczennicom/ uczniom, co to jest rozprawka (punkt 2 i 3 lekcji - załącznik - materiał dla nauczyciela).

Rozprawka – pisemna forma wypowiedzi, rozważania na określony temat. Jej nazwa pochodzi od czasownika "rozprawiać". Składa się ze wstępu, tezy/hipotezy, rozwinięcia (argumentów), zakończenia (potwierdzenia tezy lub potwierdzenia/obalenia hipotezy). Rozróżnia się rozprawkę analityczną i syntetyzującą. W rozprawce analitycznej, analizuje się dany temat, np. zachowanie głównego bohatera utworu literackiego. Natomiast w rozprawce syntetyzującej opiera się na kilku wybranych utworach połączonych pewnym motywem, który stanowi główny przedmiot rozprawki. (5 minut)

3. Przedstaw uczennicom/ uczniom poszczególne części rozprawki wraz z charakterystycznym dla nich słownictwem.

We **wstępie** chcemy odbiorcę rozprawki wprowadzić w temat i jednocześnie nim zainteresować. Warto przyrzeć się tematowi rozprawki i zastanowić się nad zawartym w nim słowem - kluczem i zbudować wstęp, snując luźne refleksje wokół kluczowego zagadnienia. Aby sformułować wstęp, warto wykorzystać następujące wyrażenia i zwroty: *Interesuje mnie problem...; Warto rozważyć następujący problem...; Od dawna nurtował mnie problem...W mojej pracy postaram się przedstawić swoje refleksje; Spróbuję zastanowić się...; Postaram się udowodnić...; Moją ciekawość budzi...; Zaciekawia mnie...; Zagadnienie... zawsze mnie intrygowało. Próbowałem znaleźć rozwiązanie tego problemu.*

Kolejnym ważnym elementem rozprawki jest **teza**, czyli stwierdzenie, którego jesteśmy pewni. W zależności od postawionej tezy dobieramy argumenty, które mają jej słusność potwierdzić. Czasem mamy do czynienia z **hipotezą**, która od tezy różni się tym, że jest przypuszczeniem, co do którego nie mamy pewności, gdyż jest to pewnego rodzaju niejasność wymagająca sprawdzenia, co następuje w trakcie prowadzenia wywodu rozprawki.

W **rozwinięciu** wprowadzamy argumentację, która potwierdza słusność postawionej tezy lub (w przypadku gdy zajmujemy się hipotezą) pozwala rozwiązać wątpliwości osoby prowadzącej wywód i zająć stanowisko. Pamiętając o tym, że za argumentem powinien być podany przykład, stosujemy tu słownictwo porządkujące argumentację: *Po pierwsze..., po drugie..., po trzecie...; Zaczę od...; Rozpocznę swoje rozważania od najsilniejszego argumentu...; Kolejnym argumentem, który przemawia na korzyść...; Nie sposób pominąć jeszcze jednego argumentu...; Z jednej strony..., lecz z drugiej...; Na potwierdzenie tej tezy mogę podać następujące dowody...; Ale to nie wszystko. Jest jeszcze jeden dowód na to, że mam rację...; Następne wydarzenie w życiu tego bohatera również świadczy na jego korzyść. A było to...; Moje rozważania byłyby niepełne, gdybym nie przytoczył jeszcze jednego argumentu...; Weźmy więc pod uwagę...; Na zakończenie rozpatrzmy...; Z kolei przejdę do...; Według mnie...; Moim zdaniem...; Myślę, że...; Uważam, że...;*

W **podsumowaniu** rozprawki należy wyciągnąć ogólne wnioski i odwołać się do tematu. Tę część pracy można rozpocząć w następujący sposób: *Myślę, że argumenty, które przedstawiłem, w pełni potwierdzają tezę; Kończąc stwierdzam...; W podsumowaniu mogę stwierdzić...; Swoje rozważania kończę stwierdzeniem...; Uważam, że udowodniłem...; Z moich rozważań wynikają następujące wnioski...; Odpowiedź na pytanie postawione w temacie jest następująca...; Po przeanalizowaniu zagadnienia odpowiedź na pytanie postawione w temacie jest łatwa; Doszedłem do wniosku...; Przekonałem się...; Po zastanowieniu się...; Jak widać...; (10 minut)*

4. Zaproś uczennice/ uczniów do wykonania zadania: młodzież otrzymuje przykładową rozprawkę, która jest pocięta na części. Pracując w czteroosobowych grupach, uczennice/ uczniowie mają za zadanie ułożyć poszczególne części rozprawki w odpowiedniej kolejności. Monitoruj pracę uczniów, wyjaśniaj ewentualne niejasności. Po wykonaniu zadania uczennice/ uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy, omawiając elementy rozprawki: wyjaśniają, jak brzmi teza, jakie autor przedstawił argumenty na jej potwierdzenie, jakiego słownictwa użył. Części rozprawki wklejają w odpowiedniej kolejności w zeszyte (załącznik - karta pracy nr 1). (10 minut)

5. Zadaj uczniom pytanie, o czym warto "rozprawiać", o czym chcieliby pisać, jakie tematy podejmować w rozprawkach. Pozwól uczniom na swobodną dyskusję, aby wybrzmiało, że rozprawka jest formą, którą wykorzystujemy, gdy poruszamy kwestie związane z dokonywaniem wyborów, ich uzasadnieniem. (5 minut)

6. Wyjaśnij uczennicom/ uczniom, że na kolejnej lekcji w parach będą tworzyć plakaty na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, jest ich 17. Rozłóż wydrukowane ikony każdego z celów (można je pobrać ze strony <http://www.un.org.pl/download>). Poproś młodzież o to, aby przyjrzała się wszystkim 17 ikonom i aby każda osoba wybrała jeden Cel, który ją zainteresował, z zastrzeżeniem, że przy jednym Celu mogą zatrzymać się maksymalnie dwie osoby (pojedynczym osobom zaproponuj, aby połączyły się w pary i zdecydowały wspólnie, która z "wolnych" ikon je interesuje). Wyjaśnij młodzieży, jak przebiegać będzie kolejna lekcja - będą pracować metodą odwróconej lekcji, czyli w

domu zaznajomią się materiałem dydaktycznym dostępnym online na temat wybranego przez nich Celu Zrównoważonego Rozwoju, a podczas kolejnego spotkania wiedza, którą zdobędą podczas samodzielnej analizy materiału, będzie utrwalana, najpierw podczas pracy nad plakatem, następnie podczas pisania rozprawki.

Wyjaśnij uczennicom/ uczniom, że informacje/ materiały do samodzielnej analizy znajdują się na następujących stronach internetowych:

<http://www.un.org.pl/>

<http://ungc.org.pl/sdg/sustainable-developpment-goals/>

<https://kampania17celow.pl/>

<https://www.polskapomoc.gov.pl/Agenda,Zrownowazonego,Rozwoju,2030,2370.html>

<https://www.gridw.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju>

https://www.mpit.gov.pl/media/54729/Raport_VNR_wer_do_uzgodnien_2018033.pdf

https://www.polskapomoc.gov.pl/download/files/Dokumenty_i_Publikacje/Agenda2030_PL_pl.pdf

Linki do materiałów mogą zostać zamieszczone dla uczennic/ uczniów na szkolnej stronie internetowej lub przekazane młodzieży w formie wydrukowanej. (5 minut)

Podsumowanie:

6. Poproś uczniów/ uczennice o dokonanie refleksji po lekcji za pomocą techniki niedokończonych zdań:

Podczas dzisiejszej lekcji dowiedziałam/ dowiedziałem się że....

Umiem...

Rozumiem...

Muszę jeszcze powtórzyć...

Powinnam/ powinienem utrwalić...

Nie rozumiem...

Mam trudności z....

Odpowiedzi uczennic/ uczniów pozwolą na zweryfikowanie ich wiedzy na temat tego, co zapamiętali na temat rozprawki. (5 minut)

Praca domowa

Poproś uczennice/ uczniów o analizę materiałów na temat wybranego Celu Zrównoważonego Rozwoju dostępnych na podanych stronach internetowych. Poproś młodzież o to, by na kolejną lekcję przyniosła papier, flamastry - wszystko, co będzie potrzebne do stworzenia plakatów.

LEKCJA DRUGA

Uczennice/ uczniowie siadają w parach, które zostały ustalone na poprzedniej lekcji. Przygotuj wcześniej salę lekcyjną: ustaw stoliki, by młodzież mogła pracować nad stworzeniem plakatów na temat wybranych przez nich Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Wprowadzenie:

1. Zapytaj młodzież, o czym należy pamiętać, pisząc rozprawkę. Pomysły uczennic/ uczniów zapisuj na tablicy - w ten sposób powstaną stałe kryteria sukcesu do rozprawki, pozwoli to również na uporządkowanie wiedzy z poprzedniej lekcji. Rozdaj wszystkim podopiecznym stałe kryteria do rozprawki do wklejenia do zeszytu (załącznik - karta pracy nr 2), jeśli to, co zapisałaś/ zapisał na tablicy się różni od treści załącznika, można poprosić młodzież o dopisanie. (5 minut)

Praca właściwa:

2. Wyjaśnij uczennicom/ uczniom, że kryteria do rozprawki będą przydatne do napisania tekstu argumentacyjnego na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, które młodzież zna tylko w części - jeden cel na parę. Powiedz, że zadaniem uczennic/ uczniów będzie przygotowanie plakatu na temat wybranego Celu, plakat powinien zawierać informacje: zadania i fakty oraz odpowiedź na pytanie: "Co ja mogę zrobić, aby przyczynić się do realizacji tego Celu?" (wymaga to analizy, dlaczego dane zagadnienie jest ważne i jakie istnieją związane z nim problemy, a jakie rozwiązania). Powiedz, że podsumowaniem zadania jest omówienie plakatów na forum, aby wszystkie osoby z klasy mogły poznać jak najwięcej Celów Zrównoważonego Rozwoju. Uczennice/ uczniowie przystępują do pracy nad plakatami. (20 minut)

3. Poproś uczennice/ uczniów o to, aby przedstawili efekty swojej pracy. Omawiając plakaty, młodzież wskazuje, na czym polega wybrany przez nich do opracowania Cel, dlaczego istnieje potrzeba realizacji Celu oraz jakie zadania są z nim związane. Udziel bieżącej informacji zwrotnej uczniom na temat ich pracy. (15 minut)

Podsumowanie:

4. W celu podsumowania zajęć poproś uczennice/ uczniów o obejrzenie materiału: "Cele Zrównoważonego Rozwoju" (1'00"): <https://www.youtube.com/watch?v=A7-nY3-0vo8>. Po obejrzeniu materiału poproś, aby chętne uczennice/ uczniowie wypowiedzieli się na temat przesłania filmu: w jaki sposób powinni postępować, by wspólnie stworzyć lepszy świat. Zadaj uczniom pracę domową, którą będzie napisanie rozprawki. (5 minut)

Polecenie pracy domowej

Napisz rozprawkę na jeden z tematów:

1. *„Bądź zmianą, którą pragniesz ujrzeć w świecie” - M. Gandhi. Udowodnij w formie rozprawki, że na zrównoważony i trwały rozwój świata mają wpływ nasze czyny. Swoją argumentację oprzyj na 2-3 wybranych przez Ciebie Celach Zrównoważonego Rozwoju, do zrealizowania których możesz przyczynić się każdego dnia.*
2. *Czy wszystkie Cele Zrównoważonego Rozwoju są jednakowo ważne? Uzasadnij własne stanowisko w formie rozprawki, opierając swój wywód na trzech argumentach.*

Załącznik nr. 1 Rozprawka przykładowa

Nowy wspaniały świat czy początek końca?

Świat bardzo skurczył się w ostatnich latach. Ludzie, procesy czy zjawiska na całym świecie stają się współzależne, wpływają na siebie nawzajem, nie mogą bez siebie istnieć. Co prawda już w 1967 roku Martin Luter King powiedział: „Jesteśmy złapani w sieć wzajemności, z której nie można uciec, włożeni w jeden worek przeznaczenia. Cokolwiek dotyka kogoś bezpośrednio, wpływa na nas pośrednio”, ale jeszcze nigdy te słowa nie były tak aktualne, jak dzisiaj. Jak każdy z nas wpływa na świat? Jak świat wpływa na nas? Czy jest to dla nas szansą czy zagrożeniem? W swojej pracy spróbuję udowodnić, że nie do końca jest się z czego cieszyć.

Przede wszystkim – rozwój technologii sprawił, że zwykli ludzie wiedzą o świecie coraz więcej, mogą się komunikować pomiędzy krajami czy kontynentami, mogą też wspólnie działać. Ogrom informacji dostępnych w Internecie wprowadza jednak komunikacyjny chaos, coraz trudniej znaleźć rzetelne czy użyteczne informacje. Młody człowiek jest zagubiony, łatwiej nim manipulować. Świat stał się globalną wioską, tylko nikt nie wyposażył ludzi w mapy pokazujące, jak się po niej poruszać.

Kolejna sprawa to uniformizacja kultury i społeczeństwa. Dzięki Internetowi, nowym technologiom i telewizji ludzie na całym świecie stają się niemal tacy sami – żyją na odległych kontynentach, ale noszą podobne ubrania, słuchają tej samej muzyki i oglądają te same filmy. Poszczególne narody zatracają swoją odrębność i tożsamość. Jeżeli interesujemy się kulturą ludową, to najczęściej egzotyczną. Nosimy arafatki i szarawary, zapominając o zakopiańskich chustach czy kierpcach. Jeszcze moi rodzice znali wyrażenia gwarowe, ja już natomiast nie.

Niezwykle istotną kwestią jest to, że za sprawą globalizacji z roku na rok wymieniamy między sobą coraz więcej towarów, informacji, więcej podróżujemy i współpracujemy. Nie wolno jednak nie dostrzegać negatywnych skutków tego zjawiska – łatwość przemieszczania się to także rosnąca skala zjawiska migracji, z którą bogatsze państwa sobie nie radzą. To łatwiejszy dostęp do broni palnej i narkotyków, a także łatwiejsze przemieszczanie się chorób zakaźnych.

Pragnę też zwrócić uwagę na to, że rozwój transportu, w tym transportu samolotowego, negatywnie wpływa na zmiany klimatu. Wzrost emisji dwutlenku węgla przyczynia się do efektu cieplarnianego, którego skutki w pierwszej kolejności odczuwają mieszkańcy i mieszkanki krajów globalnego Południa.

Argumentem, który bywa postrzegany jako pozytywny, jest fakt, że bogatsze kraje coraz więcej inwestują w krajach globalnego Południa, tworząc miejsca pracy i ograniczając bezrobocie. To prawda, jednak należy pamiętać, że nie robią tego bezinteresownie. Międzynarodowe korporacje w pogoni za zyskiem często nie przestrzegają praw pracowniczych, wykorzystują zatrudnionych ludzi (często są to dzieci), którzy pracują w nieludzkich warunkach, często za mniej niż dolara dziennie.

Podsumowując, problemy globalne dotyczą całej ludzkości, jej trwania i rozwoju. Znajdujemy się w sieci współzależności, z której nie uda się już nam wyplątać. Nowy wspaniały świat czy początek końca? – każdy z nas powinien sam znaleźć odpowiedź na to pytanie, bo nasza przyszłość zależy od mądrości każdego z nas.

Źródło: W rozprawce wykorzystano fragmenty tekstu Jędrzeja Witkowskiego pt. „Globalizacja – szanse i zagrożenia”, *KOSS – Kształcenie Obywatelskie w Szkole Samorządowej*, cz. 2,
http://globalna.ceo.org.pl/sites/globalna.ceo.org.pl/files/wos_12.12.pdf.

Załącznik nr 2

Kryteria sukcesu do rozprawki:

- piszesz wstęp rozprawki, w którym snujesz ogólne refleksje o temacie
- stawiasz tezę, w której przedstawiasz swoje stanowisko
- piszesz rozwinięcie rozprawki, w którym przedstawiasz argumenty potwierdzające słuszność tezy, do każdego argumentu podajesz przykład(y)
- piszesz zakończenie, w którym dokonujesz podsumowania pracy, potwierdzasz słuszność tezy popartej argumentami, wyciągasz wnioski
- stosujesz uzasadnioną segmentację tekstu (akapity)
- korzystasz ze zróżnicowanego słownictwa argumentacyjnego
- przestrzegasz zasad poprawności ortograficznej, interpunkcyjnej i językowej

